INTERTEXTUALITA V SERIÁLI METALOCALYPSE

PETER HAJDU

Stupeň, forma, ročník štúdia: Mgr., denná, 2.
Študijný program: masmediálne štúdiá
Konzultant: Mgr. Eva Peknušiaková, PhD.

Kľúčové slová: intertextualita, Metalocalypse, kultúrne odkazy

1 Úvod

Na Slovensku nie príliš známy animovaný seriál Metalocalypse sa v Spojených štátoch amerických teší mimoriadnej obľube. Vysielaný je od roku 2006 na káblovej stanici Adult Swim. Doposiaľ vznikli štyri série a jeden strednometrážny televízny film, čo sa na prvý pohľad nemusí zdať veľa, avšak už teraz možno seriál označiť za kultový. Seriál určený pôvodne pre relatívne úzke a okrajové publikum, akým metalová subkultúra určite je, sa stal na spomínanej stanici jedným z najúspešnejších a prvá séria bola dokonca najsledovanejším programom Adult Swim vôbec (Švelch, 2008, s. 92). Ako mnoho iných seriálov, aj Metalocalypse je plný odkazov na rôzne kultúrne fenomény alebo javy a často „žmurká na diváka". Je však pravdepodobné, že príjemca, ktorý nepozná metalovú scénu, bude o množstvo narážok ochudobnený. V príspevku rozoberáme najmä tieto odkazy, avšak nepovšimnuté neostanú ani tie, ktoré dávajú zmysel aj mainstreamovému divákovi.

1.1 Stručný obsah seriálu Metalocalypse

Hlavnými postavami Metalocalypse sú členovia death metalovej kapely Dethklok, okolo ktorých sa sústredí všetok dej seriálu. Sú kultúrnou veľmocou sveta, patria k najväčším ekonomickým mocnostiam, no zároveň majú problémy s bežnými činnosťami každodenného života, ako napr. nakupovanie. Seriál je postavený na absurdite metalových klišé a je paródiou a zároveň oslavou metalového životného štýlu.

1.2 Groteska

Seriál Metalocalypse patrí svojím scenárom (okrem iného) k žánru grotesky. Krátky slovník slovenského jazyka označuje grotesku ako umelecký útvar s humoristickými, karikatúrnymi prvkami a situačnými zvratmi. Presnejšie označenie v tomto prípade ponúka Akademický slovník cudzích slov. Ten definuje grotesku ako umelecký žáner, útvar založený na spájaní protikladných nezmyselných prvkov s drasticky komickým zámerom a účinkom. Toto vymedzenie je typické skôr pre americké vnímanie grotesky a veľmi presne vystihuje dôležitú súčasť celého seriálu, v ktorom vedľajšie a epizódne postavy umierajú (resp. sú mrzačené) absurdne krutým spôsobom.

1.3 Intertextualita v elektronických médiách

Mistrík (1993, s. 136; cit. in Rusnák a kol., 2010, s. 112) chápe intertextualitu ako nadväznosť textu na predchádzajúce komunikácie, citácie alebo bibliografiu, možno teda povedať, že súčasťou tvorby intertextuality môže byť akýkoľvek text. V prostredí médií možno intertextualitu badať najmä v priestore internetu (hypertexty), v prípade elektronických médií sú dobrým príkladom coververzie (Rusnák a kol., tamže).

1.4 Masová kultúra a Metalocalypse

Masová kultúra je kultúra, ktorá […] je homogenizovaná, komercionalizovaná, nie je tradičná a na jej tvorbe sa nepodieľajú tí, ktorým je určená (Reiffová, 2004; cit. in Rusnák a kol., 2010, s. 134). Obľuba masovej kultúry u väčšinovej časti mediálneho publika umožňuje jej charakter neustále recyklovať a ďalej kvantifikovať (rebríčkami popularity, fanklubmi a pod.) (Rusnák a kol., tamže). Táto definícia umožňuje považovať Metalocalypse za produkt masovej kultúry. Seriál je šírený prostredníctvom kanálu Adult Swim, ktorý je známy svojskou, ba až bizarnou produkciou a v tomto smere stojí v opozícii voči tradičným americkým televíznym kanálom. Samotný seriál sa teší neutíchajúcej popularite a má dokonca aj svojú vlastnú wiki sekciu. Zároveň v ňom možno vidieť aj pokračovanie v tradícii filmu This is Spinal Tap (1984), ktorý tiež pracuje s motívom slávnej fiktívnej rockovej kapely.

1.5 Metalocalypse a prechod z undergroundu do mainstreamu

Rusnák pri definícii popkultúry zdôrazňuje aktívny prístup príjemcu k spracovávaniu jej obsahov. Rozdeľuje ju na tri sféry: mainstream, periférium a slipstream (Rusnák, 2010, s. 229). V tomto ponímaní vidno na Metalocalypse zaujímavý prechod všetkými tromi oblasťami. Začínajúc ako seriál výhradne pre divákov, ktorí sú zároveň poslucháčmi metalovej hudby, nemal žiadne vysoké ciele, bol teda vyslovene periférium. Postupom času však naberal na popularite a napriek nijako neskrývanému pohŕdaniu všetkým iným, než metalom („Grandpa's guitars [akustické gitary, pozn. P.H.] are for pussies and grandpas") si získavali priazeň aj nemetalového publika – fáza slipstreamu, teda spojiva medzi undergroundom a stredným prúdom. V zatiaľ poslednej časti seriálu, trištvrtehodinovom TV filme Metalocalypse: The Doomstar Requiem je však už neprehliadnuteľné okaté koketovanie s popovými motívmi (Explosion hrá na klavíri a snaží sa nežne spievať, zombie fanúšikovia napodobňujú Jacksonovu choreografiu z klipu Thriller), preto v súčasnosti možno fenomén Metalocalypse považovať za mainstreamový produkt popkultúry.

2.1 Postavy v seriáli

Už samotné charaktery vyskytujúce sa v Metalocalypse viac či menej jednoznačne odkazujú či už na jednu, alebo viacero známych osobností, a to nielen zo sveta metalu.

Nathan Explosion – frontman kapely Dethklok vizážou už na prvý pohľad odkazuje na zosnulého speváka gothic metalovej formácie Type O Negative Petera Steela. Toto tvrdenie podporuje aj fakt, že Explosion má zelené oči, ktoré si Steele rád nechával na fotografiách digitálne zvýrazňovať. Spevák fiktívnej kapely je rovnako mohutný a (ako sa v mnohých častiach seriálu divák presvedčí) príťažlivý pre opačné pohlavie. Podobne Peter Steele nafotil niekoľko sérií fotografií pre módne časopisy, čím sa stal idolom žien, a to nielen z metalového prostredia.

Skwisgaar Skwigelf – sólový gitarista je charakteristický virtuozitou svojej hry a mimoriadne zlou angličtinou. V tomto prípade sa ako predloha natíska osoba speváka a gitaristu fínskej kapely Children of Bodom Alexiho Laiha, najmä na začiatku kariéry. Na rozdiel od Skwigelfa, Laihova angličtina sa v priebehu rokov zlepšila. Skwigelfova charakteristika (najmä jeho výzor) sedí aj na Jariho Mäenpää, lídra fínskych Wintersun.

Toki Wartooth – rytmický gitarista. Najpravdepodobnejším zdrojom inšpirácie pre jeho výzor je spevák kapely Opeth Mikael Åkerfeldt, predovšetkým jeho fúzy. Ďalšie inšpirácie u reálnych muzikantov sme nezistili.

Pickles – bubeník Dethklok svojím zjavom najviac pripomína kanadského multiinštrumentalistu Devina Townsenda, a to najmä dredmi a veľmi výraznou plešinou.

William Murderface – basový gitarista svojimi hustými fúzami a podivným strihom vlasov pripomína viacerých (prevažne starších) rockových muzikantov, ako napr. Geezer Butler (Black Sabbath), Donald Roeser (Blue Oyster Cult) alebo Richie Blackmoore (ex-Deep Purple).

Dr. Rockzo – rock'n'rollový klaun, ako táto postava sama seba prezentuje, je zvláštnym zjavom celého seriálu. Kombinuje v sebe prvky niekoľkých známych spevákov, najmä Paula Stanleyho (Kiss), a to červeným ostnantým nosom pripomínajúcim hviezdu. Stanleyho prezývka v Kiss je „Starchild". Ďalšou narážkou na tohto speváka je chrapľavý a fistulový hlas, ktorý pripomína Stanleyho pri spievaní vysokých tónov. Dr. Rockzo v niekoľkých epizódach spieva. Vtedy sa jeho hlas (aj akroba-

tické kúsky) nápadne podobajú na speváka Van Halen Davida Lee Rotha. Narážkou na Van Halen je istotne aj logo jeho kapely Zazz Blammymatazz, ktoré je takpovediac rovnaké. Dr. Rockzo je závislý (okrem iných drog) na kokaíne. Zo známych rockových muzikantov bol na ňom závislý napríklad Steven Tyler z Aerosmith. V šiestej epizóde druhej série je Rockzo zachytený, ako sa kŕmi hamburgerom ležiac na podlahe iba v trenkách. To je jednoznačný odkaz na virálne video opitého Davida Hasselhoffa s rovnakým scenárom.

Mnohé epizódne postavy odkazujú na známych muzikantov či už výzorom alebo samotným menom, napr. filmový producent **James Grishnack** (s01e19) má priezvisko rovnaké ako jediný člen skupiny Burzum Varg Vikernes, alias Count Grishnack. Černošský bluesman **Mashed Potato Johnson** (s01e14) je referencia na známeho bluesového gitaristu Roberta Johnsona, ktorý údajne, rovnako ako kreslený Johnson, zapredal dušu diablovi. Výrazným odkazom na skutočného umelca je aj postava **Antonia „Tonyho" DiMarco Thunderbottom** (s01e09), basgitaristu Picklesovej prvej kapely Snakes N' Barrels (tu vidíme referenciu na Guns N' Roses). Podobne ako pôvodný gitarista Guns N' Roses – Slash – je zobrazovaný s vysokým cylindrom na hlave. Rovnako obaja sú bývalí narkomani. V spojitosti so Snakes N' Barrels treba spomenúť aj speváka tejto fiktívnej kapely. Po Picklesovom odchode jeho miesto zaujal **Rikki Kixx** (s02e17-18), ktorého meno je paródiou na Nikkiho Sixxa, basgitaristu glam metalovej formácie Mötley Crüe. Kixx je ako abstinent a nefajčiar protipólom búrliváka Sixxa. Jeho meno však obsahuje ešte jednu referenciu: Kix bola (rovnako ako Mötley Crüe) glam metalová formácia z osemdesiatych rokov.

2.2 Odkazy na kapely

Jedným z najmarkantnejších spôsobov, akým tvorcovia do seriálu „prepašovali" odkaz na metalovú kapelu, je jednoduché pomenovanie lokality podľa nej. V prvej sérii sa tak stretávame s nákupným centrom Finntroll's, reťazcami s rýchlym občerstvením Burzum's a Dimmu Burger, obchodom so zdravotníckymi pomôckami Gorgoroth's, golfovým ihriskom Marduk, strednou školou v Carpathian Forest a pod. Druhá séria zobrazuje napr. reklamnú agentúru Exodus, nemocnicou st. Necrophagist, autoškolu Gojira alebo nočný klub Mastodon.

V jednom prípade sme zachytili aj reálny názov mesta, ktorý je zároveň aj (svojím spôsobom) kultúrnym odkazom. V epizóde Dethtroll (s01e04) navštívi kapela Dethklok fínske mesto Espoo, ktoré je v skutočnosti rodiskom už spomínaného gitaristu a speváka Alexiho Laiha.

2.3 Odkazy na albumy

Súčasťou množstva referencií v Metalocalypse je aj neveľký počet priamych odkazov na hudobné albumy. Tie však nie sú tak jednoznačné a vyžadujú pomerne hlbšiu znalosť metalovej scény. V pilotnom dieli celého seriálu sa členovia Dethklok zhovárajú o tom, že by bol dobrý nápad dať na obal CD muža s hlavou prestrelenou brokovnicou. Tu zachytávame odkaz na jeden z najslávnejších black metalových bootlegov (bootleg = neoficiálna nahrávka). Ide o bootleg kapely Mayhem *Dawn of the Black Heart*, na ktorom je odfotený mŕtvy gitarista skupiny Per „Dead" Ohlin.

Odkazom na album nemecko-švédskej kapely Arch Enemy je aj scéna z dielu PRklok (s02e08), kde Pickles dáva interview počas premiéry filmu *Rise of the Tyrants*, čo je aj názov albumu spomenutej kapely z roku 2007.

Najjednoduchšie zaznamenateľným albumom, ktorý je v Metalocalypse parodovaný, je album amerických heavy metalistov Manowar s názvom *Fighting the World*. Obal tejto platne z roku 1987 zobrazuje členov kapely ako svalnatých mýtických bojovníkov stojacich na skale, pričom spevák má ruku zdvihnutú v päsť. V piatom dieli druhej série vidíme vizuálne veľmi podobne ladený album samotných Dethklok, na ktorom sú prevažne tuční členovia až komicky vyretušovaní do podoby vyrysovaných bojovníkov. Nathan Explosion má rovnako, ako Eric Adams z Manowar ruku zdvihnutú nad hlavu.

S jemným odkazom sa môžeme stetnúť aj v dieli Fat kid at the Dethklok (s01e11), v ktorom má skupina koncert s Londýnskou filharmóniou. To môže evokovať album *S&M* (1999) od legendárnych thrash metalistov Metallica, ktorí na tomto albume nahrali staršie skladby za doprovodu Sanfranciského symfonického orchestra. Vzhľadom na to, že odvtedy niekoľko kapiel nahralo albumy s orchestrom (Rage, Nightwish, Dimmu Borgir atď.), je možné, že tento odkaz nebol úmyslom.

2.4 Odkazy na médiá

Tvorcovia seriálu sa doň snažili implementovať nielen hudobné (respektíve metalové) referencie. Svedčí to o snahe autorov nezanedbať aj tú časť divákov, ktorí metalové odkazy pre svoju nezainteresovanosť nemôžu zachytiť.

V celom seriáli sa v scénach zobrazujúcich spravodajské relácie striedajú okrem iných názvov staníc aj kanál C&N, čo je jednoznačný odkaz na CNN, a KQQZ. V tomto prípade to vnímame ako recesiu tvorcov, keďže KQQZ je v USA známa rozhlasová stanica zameraná prevažne na country a folkovú hudbu, teda určitý protipól metalu. Okrem elektronických médií je pravidelnou súčasťou Metalocalypse aj informovanie o dianí v kapele prostredníctvom tlače. Tak sa stretávame s vydaniami Business World News (narážka na Business World magazine) alebo The Afternoon Sun (kombinácia Morning Post a The Sun).

2.5 Odkazy na filmy

Hneď v pilotnom dieli sme zaznamenali skratku GMILF, ktorá je variáciou známeho MILF z teenagerskej komédie American Pie (1999), ktorá svojou kultovosťou priam zdomácnela a stala sa bežnou súčasťou slovnej zásoby americkej mládeže. Zasiahlo to dokonca aj Českú a Slovenskú republiku (MCBP) Táto skratka označuje atraktívnu ženu stredného veku.

Ako ďalšiu narážku na film možno považovať repliku z epizódy Dethstars (s01e19), v ktorej uznávaný herec J. F. Amarth (jeho meno je narážka na prezidenta Kennedyho + kapelu Amon Amarth) po tom, čo je nabodnutý na vysokozdvižný vozík kričí „You are tearing me apart!“. Považujeme to za odkaz na film The Room (2003), ktorý je vo všeobecnosti považovaný za jeden z najhorších filmov v histórii. Spomínaná replika sa stala kultovou vďaka silno nepresvedčivému hereckému výkonu hlavného protagonistu.

V epizóde Dethrace (s02e11) sa v upútavke na preteky objaví starý muž so špicatým klobúkom, dlhou bielou bradou a vysokou palicou. Zjavom sa veľmi podobá na Gandalfa z trilógie Pán prsteňov.

2.6 Odkazy na osobnosti z nehudobného prostredia

Napriek tomu, že seriál Metalocalypse stojí prevažne na hudobných motívoch a odkazoch, pomerne častým zjavom sú aj rôzne paródie alebo imitácie osobností mimo tejto sféry umenia.

Diel Dethfam (s01e07) začína s talkshow (The Nick Ibsen Show), ktorej moderátor sa nápadne podobá na Larryho Kinga, a to nielen výzorom, ale aj spôsobom rozprávania.

Nosným motívom celej časti Girlfriendklok (s01e18) je vytvorenie hviezdneho páru Nathana Explosion a tenistky Rebeccy Nightrod, ktorý je v časti prezývaný ako Natebecca. Je to nepochybne paródia na herecký pár Brada Pitta a Angeliny Jolie, ktorý je v tlači prezývaný Brangelina. Podobne ako v skutočnosti (v čase, keď boli Pitt a Jolie bezdetní), aj v seriáli sa médiá predbiehajú vo vytváraní pravdepodobného výzoru spoločného dieťaťa.

V úvodnom dieli druhej série je objektom referencie Michael Woodmansee – neslávne známy vrah detí, ktorý bol obvinený aj z kanibalizmu. V seriáli vystupuje ako Alfred Belmer, ktorý rovnako ako Woodmansee nosí okuliare a má šedivé vlasy.

3 Záver

Americký kreslený seriál Metalocalypse je dôkazom, že referencie sú v súčasnosti neoddeliteľnou súčasťou dnešnej mediálnej tvorby. V prípade Metalocalypse si dokonca dovolíme tvrdiť, že nebyť ich, seriál by bol zbavený výraznej časti svojho osobitého kúzla. Odkazy nás nútia zamýšľať sa a myslieť intertextuálne. Práve z nich robí jav, ktorý je divákmi (nielen) pred televíznymi obrazovkami veľmi vítaný. Zároveň je Metalocalypse jedným zo seriálov, ktorému nemožno uprieť snahu priblížiť svet undergroundu mainstreamovému divákovi a naopak.

Literatúra:

Akademický slovník cudzích slov. Red. V. Petráčková – J. Kraus. 2., upr. a dopl. vydanie Praha: Slovenské pedagogické nakladateľstvo – Mladé letá 2005. 1054 s.

Krátky slovník slovenského jazyka. Red. J. Kačala – M. Pisárčiková – M. Považaj. 4., dopl. a upr. vydanie Bratislava: Veda 2003. 985 s.

RUSNÁK, J. a kol.: Texty elektronických médií, Prešov, 2010, s. 112 – 134.

RUSNÁK, J.: Textúry elektronických médií, 2., revidované vydanie, Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove, 2010, s. 229.

ŠVELCH, J.: Soudný den na pokračování. In: Spark, 2008, roč. 17, č. 11, s. 92 – 93.

Internetové zdroje:

http://dethklok.wikia.com/wiki/Skwisgaar_Skwigelf

http://rockstarradioshow.com/metalocalypse-creator-brendon-small-reveals-inspiration-behind-dethklok-characters/

https://www.fugly.com/videos/11359/drunk-david-hasselhoff-eating-a-burger.html

http://www.visitthedelta.com/explore_our_region/trip_ideas/robert_johnson.aspx

http://tunein.com/radio/KQQZ-1190-s34992/

https://www.youtube.com/watch?v=iBN_SUfW2OM

https://www.youtube.com/watch?v=Plz-bhcHryc

http://www.theage.com.au/articles/2006/02/06/1139074140202.html

http://www.ranker.com/list/american-cannibals/ranker-crime?page=2